

**TURUN
YLIOPISTO**
Oikeustieteellinen
tiedekunta

Viranomaisten keinot puuttua alle 15-vuotiaiden lainvastaiseen käyttäytymiseen – Onko uusi keino lähestymiskielto tarkoituksenmukainen vai ei?

Oikeudellisen ratkaisun perusteleminen OT00BE20-3002

ON-työ

Laatija:

Ellinoora Moisio

31.1.2026

Turun yliopiston laatujärjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu

Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

ON-työ

Oppiaine: Yleinen oikeustiede

Tekijä: Ellinoora Moisio

Otsikko: Viranomaisten keinot puuttua alle 15-vuotiaiden lainvastaiseen käyttäytymiseen – Onko uusi keino lähestymiskielto tarkoituksenmukainen vai ei?

Ohjaaja: Raimo Siltala

Sivumäärä: I-VII ja 1–25

Päivämäärä: 31.1.2026

Työssä arvioidaan Suomen rikoslain määrittämän rikosoikeudellisen vastuukärajan vaikutuksia siihen, millaisia viranomaistoimia voidaan kohdistaa alle 15-vuotiaiden lainvastaiseen käyttäytymiseen ja toimintaan sekä näiden keinojen toimivuutta. Työ jakautuu kahteen eri osioon. Ensimmäisessä osiossa arvioidaan korkeimman oikeuden ratkaisua KKO 2025:66, jossa korkein oikeus ottaa kantaa siihen, voidaanko alle 15-vuotias määrätä lähestymiskieltoon ja miten lähestymiskiellon määräämistä edellytyksiä tulisi arvioida alle 15-vuotiaan osalta. Tarkastelun kohteena ovat korkeimman oikeuden ratkaisussaan soveltamat oikeusnormit sekä niiden perustelut. Perusteluita lähestytään ergodisella luetavalla, jolloin korkeimman oikeuden perusteluista saadaan eroteltua mahdolliset heikkoudet ja epäjohtonmukaisuudet. Apuna tarkastelussa käytetään premissirakennetta sekä vallitsevia tulkinta- ja argumentaatio-oppeja. Tarkastelussa arvioidaan myös ratkaisun oikeusvaikutuksia niin yksilön kuin yhteiskunnankin näkökulmasta. Oikeusvaikutuksien yhteydessä pohditaan myös ratkaisussa mahdollisia esiintyviä kritiikin kohteita.

Työn toisessa osiossa tarkastellaan lainopin näkökulmasta nykylainsäädännön mahdollistamia viranomaiskeinoja puuttua alle 15-vuotiaiden lainvastaiseen käyttäytymiseen ja toimintaan. Tarkastelussa käytetään hyväksi sekä uusia eri viranomaistahojen toimesta tehtyjä selvityksiä sekä hieman vanhempaa oikeuskirjallisuutta. Tarkastelun perusteella työssä tuodaan esille havaitut puutteet viranomaisyhteistyössä sekä se, kuinka nykylainsäädäntö ei tue viranomaisten tehokasta puuttumista alle 15-vuotiaiden lainvastaiseen käyttäytymiseen ja toimintaan. Tämän jälkeen työssä tuodaan esille mahdollisia parannusehdotuksia nykytilanteeseen.

Kahden erillisen osion tarkastelun jälkeen työssä tullaan siihen lopputulokseen, että korkeimman oikeuden ratkaisua, jolla mahdollistettiin alle 15-vuotiaiden määrääminen lähestymiskieltoon, ei voida pitää kovinkaan toimivana ja tarkoituksenmukaisena keinona puuttua alle 15-vuotiaiden lainvastaiseen käyttäytymiseen. Tarkastelu osoittaa, että lähestymiskiellon määrääminen alle 15-vuotiaalle voi aiheuttaa enemmän uusia ongelmia kuin ratkaista niitä. Merkittävimpana ongelmakohtina tarkastelusta nousee esille lähestymiskiellolta puuttuvat pelotevaikutus ja rangaistusuhka. Korkeimman oikeuden ratkaisussa ilmenevät useat kritiikille alttiit perustelut myös viittaavat siihen, ettei ratkaisua voida pitää kovinkaan toimivana. Työn toisen osion tarkastelu osoittaa lisäksi, että nykyisessä lastensuojelussa ja viranomaisyhteistyössä on merkittäviä puutteita, kun kyseessä on alle 15-vuotias lainvastaisesta teosta epäilty. Yhdessä nämä havainnot osoittavat sen, että yhteiskuntamme tarvitsee uusia tarkoituksenmukaisia ja toimivia keinoja puuttua alle 15-vuotiaiden lainvastaiseen käyttäytymiseen ja toimintaan. Korkeimman oikeuden ratkaisun tarjoamaa lähestymiskieltoa ei voida pitää tällaisena keinona, mutta ratkaisun voidaan katsoa tuovan ilmi niitä epäkohtia, joita nykylainsäädännössämme on.

Avainsanat: rikosoikeudellinen vastuukäraja, lähestymiskielto, oikeusohje, tuomion perusteleminen, lastensuojelu, viranomaisyhteistyö

Sisällys

Viranomaisten keinot puuttua alle 15-vuotiaiden lainvastaiseen

käyttäytymiseen – Onko uusi keino lähestymiskielto tarkoituksenmukainen vai ei? I

Lähteet..... V

Lyhenteet..... VIII

1 Johdanto..... 1

1.1 Ikärajasääntely Suomessa..... 1

1.2 Lähestymiskielto ja sen ikäraja..... 2

1.3 Kysymyksenasettelu..... 3

2 KKO 2025:66..... 4

2.1 Tapaus kuvaus 4

2.2 Faktaperustelut 4

2.3 Oikeusnormit ja perustelut..... 5

2.3.1 Voidaanko alle 15-vuotias määrätä lähestymiskieltoon?..... 5

2.3.2 Arviot korkeimman oikeuden perusteluista ensimmäisessä osakysymyksessä..... 8

2.3.3 Lähestymiskiellon edellytysten arviointi alle 15-vuotiaan osalta 9

2.3.4 Punninnan lopputulos ja arviot korkeimman oikeuden perusteluista toisessa osakysymyksessä..... 10

2.4 Oikeusvaikutukset ja ratkaisussa ilmenevät heikkoudet 11

2.4.1 Uusi oikeusohje 11

2.4.2 Mahdollinen lisäkeino koulukiusaamiseen puuttumiseksi 12

2.4.3 Ratkaisusta puuttuva perusoikeuspunninta..... 13

2.4.4 Lähestymiskielto ilman sanktiouhkaa 15

3 Viranomaisten keinot puuttua alle 15-vuotiaan rikoksesta epäillyn toimintaan..... 17

3.1 Nykylainsäädännön mahdollistamat keinot 17

3.2 Nykykeinojen ongelmat 18

3.3 Nykykeinojen soveltaminen tilanteeseen, jossa alle 15-vuotias rikkoo lähestymiskieltoa 19

3.4 Parannusehdotuksia nykyiseen lainsäädäntöön 20

3.4.1	Mallia ankkuritoiminnasta	20
3.4.2	Parannusehdotuksina rikollisen teon prosessi ja lapsiaresti	21
3.5	Rikosoikeudellisen vastuukärajan laskeminen mahdollisena ratkaisuna.....	22
4	Johtopäätökset	24

Lähteet

Kirjallisuus

- Alvesalo-Kuusi, Anne – Kumpula, Anne: Oikeussosiologia, oikeustiede ja lainoppi, s. 34–51 teoksessa Nieminen, Kati – Lähteenmäki, Noora (toim.), Empiirinen oikeustutkimus. Gaudeamus 2021.
- Forss, Markku: Rikosprosessuaaliset pakkokeinot lapsen rikoskierteen katkaisijana esitutunnassa, s. 322–339 teoksessa Turkka, Heikki – Saarholm, Julia (toim.): Lasten ja nuorten rikokset, opas ennaltaehkäisyyn ja rikoskierteiden katkaisuun. PS-kustannus 2023.
- Hakalehto, Suvianna: Lapsioikeuden perusteet. 2., uudistettu painos. Alma Talent 2025.
- Hakalehto-Wainio, Suvianna: Turvallisen oppimisympäristön toteutumisen oikeudellisista haasteista peruskoulussa. *Lakimies* 2/2012, s. 238–258.
- Harrikari, Timo: Rikos lastensuojelun kentässä, s. 249–279 teoksessa Honkatukia, Päivi – Kivivuori, Janne (toim.), Nuorisoriikollisuus: määrä, syyt ja kontrollit. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisuja 221. Helsinki 2006.
- Järppinen, Sanna: Nuorisoriikos ja rangaistus. *Juristiliitto* 6.6.2025.
<https://juristiliitto.fi/juristimedia-artikkelit/nuorisoriikollisuus-ja-rangaistus-ytimessa-ymmarrys-teon-seurauksista/> (Luettu 12.11.2025)
- Järvinen, Saija – Alanko, Markus – Piispa, Minna: Toimenpideohjelma nuoriso- ja jengiriikollisuuden ehkäisemiseksi ja torjumiseksi vuosille 2024–2027. Oikeusministeriön julkaisuja, Mietintöjä ja lausuntoja 2024:13. Oikeusministeriö Helsinki 2024.
- Kaakinen, Markus – Vauhkonen, Teemu – Tanskanen, Maiju – Hoikkala, Tommi: Ankkuritoiminnan vaikuttavuus. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2022:40. Valtioneuvoston kanslia Helsinki 2022.
- Kelsen, Hans: Puhdas oikeusoppi [1960]. Suom. Olli Nikkola. Porvoo; Helsinki: Werner Söderström, 1968.
- Klemetti, Sanna-Maria: Oikeudellisen konstruktioiden kinetiikka – rakenneanalyttinen tutkimus. Itä-Suomen yliopisto 2014.

- Marttunen, Martti: Nuorisorikosoikeus, Alaikäisten rikosten seuraamukset kriminaalipoliittisesta ja vertailevasta näkökulmasta. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimuksia 236. Helsinki 2008.
- Pekkarinen, Elina – Haikkola, Lotta – Hästbacka, Noora – Karhunen, Hannu – Schalin, Anton: Johdanto, s. 13–23 teoksessa Haikkola, Lotta – Hästbacka, Lotta – Pekkarinen, Elina (toim.), Kuka vastaa nuorten rikoksiin? Ammattilaisten, nuorten ja kustannusten näkökulmia palveluihin. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2019:34. Valtioneuvoston kanslia Helsinki 2019.
- Pekkarinen, Elina: Lapsen syyntakeettomuus oikeusvaltioiden haasteena. Haaste 2/2018, s. 22–24.
- Rantaeskola, Satu: Selvitys alle 15-vuotiaaseen lapseen kohdistettavista toimenpiteistä rikollisen teon johdosta, Erityisesti lapsen suojelun toteutumisen näkökulmasta. Oikeusministeriön julkaisuja, Selvityksiä ja ohjeita 2025:30. Oikeusministeriö Helsinki 2025.
- Rikander, Henri – Silvennoinen, Elisa: Lähestymiskielto lain soveltaminen oppilaitoksessa. Edilex 2021/39.
- Schroder, Michael: Lowering the minimum age of criminal responsibility has no deterrent effects. School of Business and Social Sciences, Aarhus University. 19.10.2017. <https://bss.au.dk/en/insights/samfund-1/2018/lowering-the-minimum-age-of-criminal-responsibility-has-no-deterrent-effects> (Luettu 8.11.2025).
- Siltala, Raimo: ”...Ei luonnollisella järjellä vaan keinotekoisella juridisella järjellä ja oikeudellisella arvostelmalla” – Normit ja konstruktiot oikeudellisessa päättelyssä. Oikeustiede – Jurisprudentia LII:2019, s. 249–308.
- Toivonen, Virve – Korkman, Julia – Laajasalo, Taina – Pollari, Kirsi: Oikeudellinen ikärajasäntely käyttäytymistieteellisen tiedon valossa. Defensor Legis 4/2022, s. 857–875.
- Viljanen, Veli-Pekka: Perusoikeuksien soveltamisala, s. 89–137 teoksessa Hallberg, Pekka – Karapuu, Heikki – Ojanen, Tuomas – Scheinin, Martin – Tuori, Kaarlo – Viljanen, Veli-Pekka: Perusoikeudet. 2., uudistettu painos. WSOYpro 2011.
- Virolainen, Jyrki – Martikainen, Petri: Tuomion perusteleminen. Talentum 2010.

Virallislähteet

HE 41/1998 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi lähestymiskiellosta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi.

HE 44/2002 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle rikosoikeuden yleisiä oppeja koskevan lainsäädännön uudistamiseksi.

HE 127/2021 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi perusopetuslain, ammatillisesta koulutuksesta annetun lain, lukiolain ja tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta.

HE 217/2022 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi pakkokeinolain ja esitutkintalain muuttamisesta sekä niihin liittyviksi laeiksi.

Oikeustapaukset

KKO 2021:50

KKO 2025:66

Itä-Suomen HO 29.4.2024 Nro. 224

EIT Tuomio 19.7.2011, Durdević v. Kroatia, 52442/09

Medialähteet

Koulukiusaaminen on lisääntynyt ja siihen puuttuminen vaatii pitkäjänteistä työtä ja resursseja. Invest. <https://invest.utu.fi/fi/koulukiusaaminen-on-lisaantynyt-ja-siihen-puuttuminen-vaatii-pitkajanteista-tyota-ja-resursseja/>.
(Luettu 2.10.2025).

Rikosoikeudellisen vastuukärajan poistaminen tai vaihtoehtoisesti alentaminen. Kansalaisaloite.fi. <https://www.kansalaisaloite.fi/fi/aloite/7560>
(Luettu 10.11.2025).

Rikosoikeudellisen vastuiän alentamien 14 vuoteen. Kansalaisaloite.fi. <https://www.kansalaisaloite.fi/fi/aloite/8535> (Luettu 10.11.2025).

Rikosoikeudellisen vastuiän alentaminen 12 vuoteen. Kansalaisaloite.fi. <https://www.kansalaisaloite.fi/fi/aloite/13509> (Luettu 10.11.2025).

Lyhenteet

EIT	Euroopan ihmisoikeustuomioistuin
HE	hallituksen esitys
KKO	korkein oikeus
LastensuojeluL	lastensuojelulaki (417/2007)
LOS	YK:n lapsen oikeuksien yleissopimus (SopS 59/1991)
LähKL	laki lähestymiskiellosta (898/1998)
PerOpL	perusopetuslaki (628/1998)
PL	perustuslaki (731/1999)
RL	rikoslaki (39/1889)
TieliikenneL	tieliikennelaki (729/2018)

1 Johdanto

1.1 Ikärajasääntely Suomessa

Suomen lainsäädännössä on säädetty erilaisia ikärajoja, joilla säädellään alaikäisten oikeudellista toimintakelpoisuutta. Ikärajoilla voidaan säätää sekä oikeuksista, kuten itsemääräämisoikeudesta tai oikeudesta osallistua, että velvollisuuksista ja vastuusta kuten vahingonkorvaus- ja rikosoikeudellisesta vastuusta.¹ Tämän työn kannalta merkittävin ikäraja on rikoslain (39/1889) 3 luvun 4 §:n 1 momentissa säädetty rikosoikeudellinen vastuuikäraja, jonka mukaan alle 15-vuotiasta ei voida tuomita rangaistukseen rikoksesta.

Rikosoikeudellinen vastuuikäraja on Suomessa ollut sama koko rikoslain pitkän voimassaoloajan eli aina vuodesta 1889 alkaen.² Alun perin ikärajan valintaa ei perusteltu lapsen kehitykseen liittyvillä perusteilla, vaan kiinteän syyntakeisuusikärajan asettamisen nähtiin tuovan lähinnä ennustettavuutta ja vähentävän oikeudenkäyntien työmäärää.³ Nykyään kiinteä vastuuikäraja perustuu ihmisten ymmärrykseen siitä, että ihmisen moraalitietoisuus, eettinen harkintakyky ja kyky kokea katumusta sekä syyllisyyttä kehittyvät vähitellen.⁴ Kiinteästä ikärajusta on myös lausuttu YK:n lapsen oikeuksien yleissopimuksen (SopS 59/1991, LOS) 40 artiklan 3 kohdassa, jossa sopimusvaltioita kannustetaan säätämään kiinteä rikosoikeudellinen vastuuikäraja. Artiklan taustalla on ajatus siitä, että kiinteä vastuuikä takaa lapsirikollisten oikeusturvaa ja vähentää siten lasten mielivaltaista kohtelua.⁵ Lisäksi perustelut vastuuikärajan olemassaololle ja sen asettamiselle tiettyyn ikään voidaan johtaa myös rangaistusteoreettisten- ja kriminaalipoliittisten seikkojen sekä käytännön näkökohtien pohjalta, kuten siitä, että oikeudenkäynti ja rikosseuraamukset voivat vaurioittaa lapsen kehitystä.⁶

Rikosoikeudellinen vastuuikäraja ei vaikuta pelkästään rikosoikeudellisiin rangaistusmahdollisuuksiin, vaan se vaikuttaa myös mm. pakkokeinojen käyttöön. Pakkokeinolain (806/2011) 11 luvun 1 b §:ssa on tarkasti määritelty, mitä pakkokeinoja

---

¹ Toivonen ym. 2022, s. 857.

² Suomen 15 vuoden vastuuikärajan voidaan katsoa olevan hyvin linjassa muiden Pohjoismaiden kanssa, sillä myös Ruotsissa, Norjassa, Tanskassa ja Islannissa rikosoikeudellinen vastuuikäraja on 15 vuotta. Ks. Pekkarinen 2018, s. 23.

³ Marttunen 2008, s. 57.

⁴ Pekkarinen 2018, s. 23.

⁵ Marttunen 2008, s. 132.

⁶ Marttunen 2008, s. 175; Pekkarinen 2018 s. 23.

voidaan käyttää alle 15-vuotiaisiin. Alle 15-vuotiaan tekemän vakavan lainvastaisen teon tutkinnassa poliisilla ei ole käytössään yhtä paljon rikosprosessuaalisia pakkokeinoja, vaan kiellettyjä ovat ankarimmat vapauten ja liikkumisvapauten kohdistuvat pakkokeinot, joita ovat pidättäminen, matkustuskielto ja vangitseminen. Vapauten kohdistuvista pakkokeinoista sallittuja ovat siis ainoastaan kiinniottaminen ja noutaminen esitutkintaan.⁷

Yhteiskunnallisesti voidaan pitää erittäin merkittävänä, että alle 15-vuotiaana tehdystä rikollisesta teosta epäiltyjen osalta sääntely on selvää ja laintasoista.⁸ Tähän on myös Suomen lainsäädännössä pyritty ja sääntelyä siitä, mitä toimenpiteitä voidaan viranomaisen toimesta kohdistaa alle 15-vuotiaisiin, voidaan tällä hetkellä pitää melko selkeänä. Sääntelyn selkeys ei kuitenkaan vielä takaa sen toimivuutta tai sitä, että se vastaisi käytännön tarpeisiin.

1.2 Lähestymiskiello ja sen ikäraja

Lähestymiskiello voidaan määrätä henkeen, terveyteen, vapauten tai rauhaan kohdistuvan rikoksen tai tällaisen rikoksen uhan tai muun vakavan häirinnän torjumiseksi.⁹

Lähestymiskielloon määrätty henkilö ei saa tavata eikä muutoinkaan ottaa yhteyttä henkilöön, jota kiellolla suojataan. Kiellettyä on mm. suojatun henkilön seuraaminen ja tarkkailu.¹⁰

Lähestymiskiellon rikkomisesta voidaan tuomita sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi.¹¹ Lähestymiskiello voidaan oikeudelliselta luonteeltaan rinnastaa pakkokeinoihin ja siviilioikeudellisiin turvaamistoimiin, joiden päätarkoituksena on antaa suojaa mahdollisia tulevia oikeudenloukkauksia kohtaan ja siten ennalta ehkäistä rikoksia. Lähestymiskiello ei siis ole rikosoikeudellinen seuraamus, sillä se on määrättävissä myös ilman tapahtunutta rikosta.¹² Huomionarvoista kuitenkin on, että vaikka lähestymiskiello voidaan rinnastaa pakkokeinoihin, ei lähestymiskieltoilaisissa (898/1998) ole erikseen määritelty, minkä ikäisiin henkilöihin lakia voidaan soveltaa. Lähestymiskiellon määrittämisestä alle 15-vuotiaalle ei siis ole laintasoista sääntelyä, jonka vuoksi asia päättyi korkeimman oikeuden ratkaistavaksi ratkaisussa KKO 2025:66.

---

⁷ Forss 2023, s. 330; Järvinen – Alanko – Piispa 2024, s. 68–69.

⁸ HE 217/2022 vp, s. 87.

⁹ LähKL 1 § 1 mom.

¹⁰ HE 41/1998 vp, s. 9.

¹¹ RL 16 luku 9 a §

¹² Rikander – Silvennoinen 2021, s. 11.

1.3 Kysymyksenasettelu

Tämä työ jakautuu kahteen eri osioon. Työn luvussa 2 tarkastellaan korkeimman oikeuden ratkaisua KKO 2025:66, jolla korkein oikeus laajensi viranomaisten käytössä olevia keinoja puuttua alle 15-vuotiaan lainvastaiseen käyttäytymiseen. Ratkaisun myötä alle 15-vuotias voidaan poikkeuksellisissa tapauksissa määrätä lähestymiskieltoon. Työssä tarkastellaan korkeimman oikeuden ratkaisussa käyttämiä oikeusnormeja ja niistä johdettuja argumentteja, joilla ratkaisu on perusteltu. Tarkastelussa käytetään hyväksi premissirakennetta, jonka avulla hahmotetaan niin ratkaisun lopputuloksen kannalta merkittävät avainpremissit kuin mahdolliset ratkaisussa ilmenevät hukkapremissitkin.¹³ Lähestymistapaa ratkaisun perusteluihin voidaan kutsua ergodiseksi lukutavaksi, jonka tarkoituksena on saada perusteluista esille mahdolliset heikkoudet, epä johdonmukaisuudet sekä ongelmakohdat.¹⁴ Premissirakenteen lisäksi työn luvussa 2 arvioidaan, millaisia oikeusvaikutuksia ratkaisulla on mahdollisesti niin yksilön kuin yhteiskunnankin näkökulmasta sekä millaisia puutteita korkeimman oikeuden arvioinnista voidaan havaita.

Työn toisessa osiossa, luvussa 3, keskitytään siihen kysymykseen, johon korkein oikeus ei ottanut tapauksen KKO 2025:66 ratkaisussa kantaa eli siihen, mitä tapahtuu, jos alle 15-vuotias rikkoo lähestymiskieltoa. Ensiksi luvussa 3 tarkastellaan lainopin¹⁵ näkökulmasta nykylainsäädännön viranomaisille antamia keinoja puuttua alle 15-vuotiaiden tekemiin lainvastaisiin tekoihin sekä pohditaan näiden keinojen tehokkuutta. Toiseksi arvioidaan näiden keinojen sopivuutta ja vaikuttavuutta tilanteeseen, jossa alle 15-vuotias rikkoo lähestymiskieltoa. Samalla pohditaan, kuinka onnistuneena ja tarkoituksenmukaisena korkeimman oikeuden antamaa prejudikaattia voidaan pitää suhteessa nykylainsäädäntöön. Lopuksi työssä nostetaan esille mahdollisia parannuskeinoja lainsäädäntöön, jotta se vastaisi paremmin nykypäivän tarpeisiin puuttua alle 15-vuotiaiden lainvastaiseen käyttäytymiseen ja toimintaan.

---

¹³ Tarkastelussa käytetty premissirakenne pohjautuu Siltalan kuvaamaan tuomioistuinratkaisun perustelujen rakenteeseen, jossa perustelujen osana käytetyt normit ja konstruktiot muodostavat premissirakenteen. Siltala määrittelee avainpremissin toimivaksi ja tarkoituksenmukaiseksi argumentiksi, joka kohdentuu oikein tapauksen varsinaiseen oikeuskysymykseen ja on syvyydeltään riittävä. Hukkapremissi on Siltalan mukaan epätydyttävästi toimiva ja epätarkoituksenmukainen argumentti, koska se ei tavoita jutun varsinaista oikeuskysymystä tai se on syvyydeltään riittämätön. Ks. Siltala 2019, s. 287.

¹⁴ Ergodisesta lukutavasta, ks. Klemetti 2014, s. 125–127.

¹⁵ Lainopissa eli oikeusdogmatiikassa tutkimuskohteena on voimassa oleva oikeus. Lainopin tehtävä oikeussäännösten systematisointi sekä niiden tulkinta. Ks. esim. Alvesalo-Kuusi – Kumpula 2021, s. 35.

2 KKO 2025:66

2.1 Tapaus kuvaus

Tapauksessa 13-vuotias A oli määrätty sekä kärjääoikeuden että hovioikeuden toimesta niin ikään alaikäisiä B:tä ja C:tä suojaavaan perusmuotoiseen lähestymiskielloon kolmen kuukauden ajaksi. Kärjääoikeudessa A oli vastustanut lähestymiskiellon määräämistä ensisijaisesti sillä perusteella, että hän ei, alle 15-vuotiaana, ole rikosoikeudellisessa vastuussa. Lisäksi hän oli esittänyt, ettei lähestymiskiellolle ollut lähestymiskiellon 2 §:ssä säädettyjä edellytyksiä, sillä kyse oli ollut vain lasten keskinäisestä nahistelusta.¹⁶ Kärjääoikeudessa oli kuitenkin näytetty toteen, ettei kyse ollut vain lasten välisestä nahistelusta, vaan A oli toiminnallaan vakavasti häirinnyt B:tä ja C:tä. Tämän johtopäätöksen A oli myös valituksessaan hyväksynyt, ja hänen valituksensa korkeimpaan oikeuteen perustui siihen, että hän oli lähestymiskiellon määräämishetkellä alle 15-vuotias eikä siten rikosoikeudellisessa vastuussa.

2.2 Faktaperustelut

Korkeimman oikeuden ratkaisut koostuvat kahdesta pääosatekijästä: faktaperusteluista ja normiperusteluista. Faktaperusteluista ilmenee, minkä sisältöiseen oikeustositseikastoon eli tapahtumainkulkuun tuomion lopputulos perustuu. Normiperustelut taas sisältävät tuomioistuimen käsityksen siitä, miten tuota oikeustositseikastoa on oikeusnormien perusteella arvioitu suhteessa kanteessa tai syytteessä esitettyihin vaatimuksiin.¹⁷

Tapauksen KKO 2025:66 ratkaisun kannalta merkittävin fakta on A:n ikä. A:n ikä vaikuttaa siihen, miten korkein oikeus arvioi tapausta kokonaisuudessaan. Teonkuvauksessa korkein oikeus nojautuu vahvasti kärjääoikeuden kuvaukseen ja selvitykseen tapahtumista. Kärjääoikeudessa on näytetty toteen, että A on uhannut B:tä ja C:tä väkivallalla kahdessa eri tilanteessa, joista toisessa A:lla on epäilty olleen puukko hallussaan. Tämän lisäksi A on fyysisesti ja sanallisesti kiusannut B:tä ja C:tä sekä häirinnyt heitä sosiaalisessa mediassa ja vapaa-ajantapahtumissa. Häirinnän on kerrottu jatkuneen ainakin 4–5 kuukautta.¹⁸ Näiden lisäksi vielä ”koulu on tehnyt asiasta tutkintapyynnön, ja B:n ja C:n turvallisen koulukäynnin

---

¹⁶ KKO 2025:66, kohta 1.

¹⁷ Virolainen – Martikainen 2010, s. 228.

¹⁸ KKO 2025:66, kohta 22.

varmistamiseksi on koulussa jouduttu tekemään toimenpiteitä jo ennen lähestymiskiellon määräämistä”¹⁹.

Korkein oikeus ei itse lähde enää kuvamaan tapahtumakulkua uudestaan ja varmasti merkittävä syy tähän on se, että A on valituksessaan korkeimpaan oikeuteen hyväksynyt alioikeuksien tekemät päätökset koskien hänen toimintaansa ja sen, että hän on toiminnallaan vakavasti häirinnyt B:tä ja C:tä.²⁰ Näin ollen teonkuvauksesta ei ollut enää epäselvyyttä korkeimmassa oikeudessa, vaan kyse oli pelkästään siitä, voidaanko 13-vuotias missään tilanteessa määrätä lähestymiskieltoon ja jos voidaan, niin täyttääkö tässä tapauksessa käräjäoikeudessa jo toteen näytetty tapahtumakuvaus siihen vaaditut edellytykset.

2.3 Oikeusnormit ja perustelut

2.3.1 Voidaanko alle 15-vuotias määrätä lähestymiskieltoon?

Tarkasteltaessa ratkaisua oikeusnormien ja niistä johdettujen perustelujen osalta on ratkaisu tässä kohtaa syytä jakaa kahteen osaan perustuen kahteen erilliseen oikeuskysymykseen. Ensinnäkin voidaanko alle 15-vuotias määrätä lähestymiskieltoon ja toiseksi, miten lähestymiskiellon määräämisen edellytyksiä tulisi arvioida alle 15-vuotiaan osalta.

Pohjaten arviointinsa lähestymiskielto lakiin sekä rikoslakiin, korkein oikeus tulee siihen lopputulokseen, ettei lainsäädännöstä löydy esteitä sille, miksei alle 15-vuotiasta voitaisi määrätä lähestymiskieltoon. Perusteluissaan korkein oikeus tukeutuu vahvasti lakien sanamuotoihin sekä erityisesti lähestymiskielto lain esitöihin. Sanamuodon mukainen tulkinta kuitenkin jatkuu vain niin kauan, kun se tukee korkeimman oikeuden näkemystä asiasta.²¹

Korkein oikeus pohjaa perustelunsa ”muu vakava häirintä” -termin määritelmään, joka mainitaan sekä lähestymiskielto lain 1 §:n 1 momentissa että 2 §:ssä.²² Termin määritelmä

---

¹⁹ KKO 2025:66, kohta 23.

²⁰ KKO 2025:66, kohta 22.

²¹ Sanamuodon mukaisessa tulkinnassa lähtökohtana on aina itse säännös ja siinä käytetyille ilmaisuille tulee yleensä antaa niiden yleiskielen mukainen merkitys, jollei ilmaisulle ole laissa säädetty erityistä merkitystä tai muutoin ole perusteltua katsoa, että ilmaisua on käytetty erityisessä, esimerkiksi juridis-teknisessä merkityksessä. Ks. esim. Virolainen – Martikainen 2010, s. 459.

²² LähKL 1 § 1 mom: Henkeen, terveyteen, vapauteen tai rauhaan kohdistuvan rikoksen tai tällaisen rikoksen uhan tai *muun vakavan häirinnän* torjumiseksi voidaan määrätä lähestymiskielto. LähKL 2 §: Lähestymiskielto voidaan määrätä, jos on perusteltu aihe olettaa, että henkilö, jota vastaan kieltoa pyydetään, tulisi tekemään itsensä uhatuksi tuntevan henkilön henkeen, terveyteen, vapauteen tai rauhaan kohdistuvan rikoksen tai *muulla tavoin vakavasti häiritsemään* tätä.

muodostuu yhdeksi ratkaisun avainpremisestä²³. Lain esityöt (HE 41/1998 vp.) eivät anna suoraa vastausta, mitä muulla vakavalla häirinnällä tarkoitetaan. Esitöissä todetaan, että lähestymiskiellolla voidaan suojata itsensä uhatuksi tuntevaa henkilöä paitsi fyysiseltä myös henkiseltä väkivallalta kuten uhkauksilta, kiusanteolta tai häirinnältä. Esitöistä voidaan myös johtaa, että muu vakava häirintä voi samalla täyttää jonkin rikoksen tunnusmerkistön, mutta se ei ole kuitenkaan kiellon määräämisen edellytys.²⁴ Muu vakava häirintä on siis jonkinlaista ei-toivottua käytöstä tai toimintaa, joka loukkaa henkilön fyysistä ja/tai henkistä koskemattomuutta, mutta joka ei välttämättä täytä minkään rikoksen tunnusmerkistöä. Täysin varmaa määritelmää emme kuitenkaan termille saa. Korkeimmalle oikeudelle riittää kuitenkin se, että koska lähestymiskielto voidaan määrätä myös muun vakavan häirinnän perusteella ja muu vakava häirintä voi olla jotakin, mikä ei täytä rikoksen tunnusmerkistöä, voidaan lähestymiskielto määrätä myös henkilölle, joka ei ole rikosoikeudellisessa vastuussa.²⁵

Seuraavaksi korkein oikeus nostaa esille lähestymiskiellon tarkoituksen.²⁶ Korkeimman oikeuden mukaan lähestymiskiellon tarkoitus ei puolla tulkintaa siitä, että lähestymiskiellon määrääminen olisi tarkoitettu rajoittaa vain rikosoikeudellisessa vastuussa oleviin henkilöihin. Lainsäätäjän tarkoituksenmukainen laintulkinta on looginen tulkintametsodi tässä kohtaa, sillä jokainen henkilö, iästään riippumatta, on oikeutettu saamaan suojelua ja kokemaan olonsa turvalliseksi.²⁷ Vaaran tai uhan aiheuttajan iällä ei tulisi tässä olla merkitystä. Valtiolla on viime kädessä velvollisuus suojella kansalaistensa fyysistä ja psyykkistä koskemattomuutta.²⁸

”Muu vakava häirintä” -termin määritelmä sekä lähestymiskiellon tarkoitus ovat ne premissit, joiden pohjalta korkein oikeus toteaa, että alle 15-vuotias voidaan määrätä lähestymiskieltoon. Tämän perusteltuaan korkein oikeus näyttää tulleen tyytyväiseksi, kun katsotaan, kuinka se jättää tämän jälkeen huomioimatta ne vastaan tulevat argumentit ja normit, jotka voisivat tämän näkemyksen haastaa.

Rikoslain 16 luvun 9 a §:ssä säädetään rangaistus lähestymiskiellon rikkomisesta ja lähestymiskielto lain 8 §:n 2 momentin mukaan, jos lähestymiskielto määrätään, on ratkaisussa

---

²³ Avainpremisestä, ks. Siltala 2019, s. 287; Klemetti 2014, s. 173.

²⁴ HE 41/1998 vp, s. 17.

²⁵ KKO 2025:66, kohta 12.

²⁶ Lähestymiskiellon tarkoitus on varautua tuleviin oikeudenloukkauksiin ja suojata henkilöä näiltä. Ks. KKO 2025:66, kohta 12; HE 41/1998 vp, s. 12.

²⁷ Lainsäätäjän tarkoituksenmukaisessa tulkinnassa eli historiallisessa laintulkinnassa oikeusnormin merkityssisältöä selvitetään etsimällä tarkoitusta, jota lakia säädetäessä on pidetty tärkeänä. Metodi antaa pääpainon lainsäätäjän tarkoitukselle. Ks. esim. Virolainen – Martikainen 2010, s. 462.

²⁸ KKO 2025:66, kohta 18; PL 22 §.

ilmoitettava kiellon rikkomiseen liittyvästä rangaistusuhasta. Näiden kahden lainkohdan voidaan katsoa liittävän lähestymiskielto ja rikosoikeudellinen vastuu yhteen tai ainakin luovan jonkinlaisen siteen näiden kahden välille. Rikosoikeudellisesta vastuukärajasta seuraa, ettei alle 15-vuotiasta voida tuomita rangaistukseen lähestymiskiellon rikkomisesta. Nouseekin esille kysymys, voidaanko ei-rikosoikeudellisessa vastuussa oleva henkilö määrätä lähestymiskieltoon, vaikka häntä ei sen rikkomisesta voidakaan rangaista.

Ratkaistakseen tämän ongelman korkein oikeus erottaa toisistaan lähestymiskiellon määräämisen edellytykset ja mahdollisesta rikkomisesta seuraavan rangaistuksen. Perustelujen kohdassa 13 korkein oikeus toteaa, ettei lähestymiskiellon määräämisen edellytyksiä ole laissa sidottu kiellon rikkomiseen liitettyyn rangaistukseen. Sillä, mitä tapahtuu lähestymiskiellon määräämisen jälkeen, ei siis ole merkitystä lähestymiskieltoa määrättäessä. Tämä perustelu on vielä ymmärrettävä, mutta seuraava lause heikentää korkeimman oikeuden perusteluita merkittävästi: ”Kieltoa on noudatettava, vaikka sen rikkomisesta ei seuraisikaan yksittäistapauksessa rikosoikeudellista rangaistusta”²⁹. Tällä toteamuksella korkein oikeus asettaa korkean arvon ihmisen moraalille ja etiikalle. Korkein oikeus uskoo siihen, että ihmiset noudattavat silti sääntöjä, vaikka niiden rikkomisesta ei seuraisikaan minkäänlaista sanktiota. Jos tätä näkemystä lähdetään soveltamaan esimerkiksi liikenteeseen, niin kuinka moni autoilija oikeasti noudattaisi kuuliaisesti nopeusrajoituksia, vaikka ylinopeudesta ei seuraisikaan rangaistusta; tuskin kovinkaan moni. ”Kieltoa on noudatettava” -argumentti on perustelujen kannalta hukkapremissi³⁰. Lopputulema on siis se, ettei alle 15-vuotiaan osalta lähestymiskiellolta puuttuva rangaistusuhka muodosta estettä lähestymiskiellon määräämiselle.³¹

Toista normia, joka saattaisi aiheuttaa ongelmia korkeimman oikeuden ratkaisussa, korkein oikeus ei edes vaivaannu perustelemaan. Korkeimman oikeuden mukaan se, että lähestymiskielto lain 8 §:n 2 momentti edellyttää ilmoittamaan kiellon rikkomiseen liittyvästä rangaistusuhasta, ei anna aihetta arvioida asiaa toisin.³² Korkein oikeus irtautuu tässä kokonaan aikaisemmin harjoittamastaan sanamuodonmukaisesta tulkinnasta ja ohittaa lainsäätäjän tahdon kokonaan. Mielenkiintoista on myös se, että lähestymiskielto lain esitöissä todetaan, että ratkaisussa, jolla lähestymiskielto määrätään, tulisi ilmoittaa kiellon

---

²⁹ KKO 2025:66, kohta 13.

³⁰ Hukkapremisseistä, ks. Siltala 2019, s. 287; Klemetti 2014, s. 173.

³¹ KKO 2025:66, kohta 13.

³² KKO 2025:66, kohta 13.

rikkomiseen liittyvästä rangaistusuhasta, sillä tällä tavoin lähestymiskiellon tehokkuutta pyritään parantamaan.³³ Tämän uhan poistamisen voidaan katsoa omalta osaltaan heikentävän lähestymiskiellon tehokkuutta, ja yhdessä edellisen perustelunsa kanssa korkein oikeus antaa lähestymiskiellolle enemmänkin symbolisen merkityksen.

2.3.2 Arviot korkeimman oikeuden perusteluista ensimmäisessä osakysymyksessä

Tämän osakysymyksen ratkaisuperustelut ovat melko alttiita kritiikille. Kuten osoitettu, korkeimman oikeuden argumentaatio pohjautuu vahvasti ajatukseen, että kun lainsäädännössä ei varsinaisesti kielletä alle 15-vuotiaan määräämistä lähestymiskieltoon, hekään eivät näe sitä ongelmana. Tuomioistuin joutuu tässä täydentämään lainsäädännössä olevaa aukkoa, joten siltä voisi odottaa tasapuolisempaa punnintaa tai kokonaisvaltaisempaa argumentointia ratkaisun osalta. Pro et contra -arviointi jää perusteluissa heikoksi. Ratkaisussa korkein oikeus irrottaa lähestymiskiellon konseptina kaikista muista aineksista, jotka saattaisivat vaikuttaa sen määräämiseen ja keskittyy puhtaasti niihin lain sanamuotoihin ja esitöiden kohtiin, jotka tukevat kiellon määräämistä. Sen sijaan sitä vastustavat normit on perusteltu heikoilla argumenteilla tai jopa jätetty kokonaan perustelematta. Tämä on haitallista, koska tuomioistuimen tulisi ottaa myös ratkaisun lopputulosta vastaan puhuvat seikat huomioon ja punnita sekä arvioida niitä avoimesti, jotta jutun hävinnyt osapuoli näkee, että tuomioistuin on pyrkinyt ratkaisemaan asian puolueettomasti ja tasapuolisesti.³⁴

Siitä, etteikö korkeimmalla oikeudella olisi ollut mahdollisuutta tai perusteita perustella epäsuotuisia normeja paremmin, ei voida katsoa välttämättä olleen kysymys. Nimittäin Itä-Suomen hovioikeuden ratkaisussa 29.4.2024 nro. 244 hovioikeudenneuvos Virpi Pääkkönen on eri mieltä olevassa lausunnossaan antanut korkeinta oikeutta vakuuttavammat perustelut siitä, minkä vuoksi rangaistusuhan puute ei ole este alle 15-vuotiaan määräämiselle lähestymiskieltoon. Hän tukeutuu perusteluissaan rikoslain esitöihin (HE 44/2022 vp.) sekä esitutkinlain (805/2011) 3 luvun 5 §:ään. Hänen mukaansa, koska alle 15-vuotias voi olla esitutkintalain mukaan rikollisen teon tutkinnan kohteena muun kuin rangaistusvastuun toteuttamiseksi, kuten lastensuojelutoimenpiteiden, voidaan tätä samaa ajatusta soveltaa myös

---

³³ HE 41/1998 vp, s. 12.

³⁴ Virolainen – Martikainen 2010, s. 62.

siihen, ettei pelkkä rikosoikeudellisen rangaistusvastuun puuttuminen estä alle 15-vuotiaan määräämistä lähestymiskieltoon.³⁵

2.3.3 Lähestymiskiellon edellytysten arviointi alle 15-vuotiaan osalta

Lähestymiskieltolain 2 a §:ssä säädetään kiellon määräämisen edellytysten arvioinnista.³⁶ Tarkastellessaan edellytysten arviointia korkein oikeus käyttää lähteinä omia prejudikaattejaan ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisua. Toisin kuin ensimmäisessä osakysymyksessä, nyt korkein oikeus ei irrota lähestymiskieltoa omaksi konseptikseen vaan pitää sen yhteydessä yhteiskuntaan ja ottaa huomioon, mitkä mahdolliset asiat voivat vaikuttaa sen määräämiseen.

Merkittävin ainesosa edellytysten arvioinnissa on tässä tapauksessa asiaan osalliset, joten tätä elementtiä korkein oikeus tarkastelee useasta eri näkökulmasta. Ensinnäkin perusteluiden kohdassa 16 korkein oikeus tuo esille lapsen edun, joka on määritelty YK:n lapsen oikeuksien yleissopimuksen artiklan 3 kohdassa 1.³⁷ Kun molemmat tapauksen osapuolista ovat alaikäisiä henkilöitä, niin molempien osapuolten erityinen suojan tarve tulee huomioida. Korkein oikeus luokin ratkaisussaan edellytysten punninnan, jossa toisessa vaakakupissa on itsensä uhatuksi tuntevan tarvitsema suoja ja toisessa se, ettei kieltoon määrättävän kannalta kielto muodostu suhteettomaksi.³⁸ Suojattavan lapsen vaakakupissa painaa valtion velvollisuus suojella henkilöiden fyysistä ja psyykkistä koskemattomuutta toisten yksilöiden oikeudenloukkauksia vastaan.³⁹ Tämän argumentin tueksi korkein oikeus nostaa EIT:n ratkaisun *Durdević v. Kroatia* 19.7.2011, jossa tuomioistuin otti kantaa koulukiusaamistapaukseen ja josta ilmenee viranomaisten velvollisuus puuttua myös oppilaiden välisiin ihmisoikeusloukkauksiin. Nämä argumentit muistuttavat, mikä on pohjimmiltaan lähestymiskiellon tarkoitus ja kenen oikeuksia sillä suojellaan. Kieltoon määrättävän lapsen osalta on taas otettava huomioon lapsen ikä ja kehitystaso sekä hänen

---

³⁵ Itä-Suomen HO 29.4.2024 nro. 224

³⁶ LähKL 2 a §: Kiellon määräämisen edellytyksiä arvioitaessa on otettava huomioon asiaan osallisten henkilöiden olosuhteet, jo tapahtuneen rikoksen tai häirinnän laatu ja toistuvuus sekä todennäköisyys, että henkilö, jota vastaan kieltoa pyydetään, jatkaisi häirintää tai tekisi itsensä uhatuksi tuntevaan henkilöön kohdistuvan rikoksen.

³⁷ Artiklan mukaan kaikissa julkisen tai yksityisen sosiaalihuollon, tuomioistuinten, hallintoviranomaisten tai lainsäädäntöelimien toimissa, jotka koskevat lapsia, on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu.

³⁸ KKO 2025:66, kohta 19.

³⁹ KKO 2025:66, kohta 18.

kykynsä ymmärtää menettelynsä luonne häirintänä/rikoksena sekä se, että kiello merkitsee hänelle liikkumisvapauden rajoittamista, rekisteröintiä sekä jonkinasteista leimautumistakin.⁴⁰

Perustuen aikaisempaan ratkaisuunsa lähestymiskiellon merkityksestä (KKO 2021:50), korkein oikeus nostaa esille huomion siitä, että lähestymiskielloa määrättäessä tulee myös ottaa huomioon, mikäli molemmat osapuolet käyvät samaa koulua ja mikä vaikutus lähestymiskiellolla on molempien koulunkäyntiin.⁴¹ Korkein oikeus ei ota kantaa suuntaan tai toiseen, miten näissä tilanteissa tulisi toimia, mutta huomauttaa kuitenkin asian merkityksellisyydestä edellytyksiä arvioitaessa.

Perustelujen kohdassa 19 korkein oikeus nostaa esille myös huomion, että asiaan osallisten nuorella iällä voi olla merkitystä harkittaessa sitä, mitä asiassa on pidettävä laissa tarkoitettuna vakavana häirintänä. Korkein oikeus ei kuitenkaan selvennä tätä toteamustaan enempää, mikä jättää pohtimaan, tarkoittaako tämä sitä, että jos kyseessä on lapsi, niin vakavan häirinnän raja on matalammalla kuin aikuisilla vai sallitaanko alle 15-vuotiaalta enemmän sellaista käytöstä, joka aikuisen tekemänä katsottaisiin vakavaksi häirinnäksi. Todennäköisesti tässä tarkoitetaan jälkimmäistä vaihtoehtoa, mutta täyttä varmuutta tähän ei saada.

2.3.4 Punninnan lopputulos ja arviot korkeimman oikeuden perusteluista toisessa osakysymyksessä

Perustelujen kohdassa 21 korkein oikeus lausuu tapauksesta johdettavan oikeusohjeen punnintansa pohjalta. Se toteaa, että alle 15-vuotiaan määrääminen lähestymiskieltoon tulee olla lähtökohtaisesti poikkeuksellista ja tapauskohtaisesti on harkittava, onko lähestymiskielto tarkoituksenmukainen, oikeasuhtainen ja välttämätön toimenpide. Arvioinnissa on erityisesti kiinnitettävä huomiota siihen, onko kieltoon määrättävän lapsen uhkaa aiheuttavaan menettelyyn yritetty puuttua lievemmin keinoin ja kykeneekö lapsi ymmärtämään määrättävän kiellon merkityksen. Tapauskohtainen arviointi niin asiaan osallisten kuin tapahtumaolosuhteiden kannalta nousevatkin avainpremissiksi tässä osakysymyksessä. Näistä avainpremissistä muodostuu arviointikehikko, jota hyödyntämällä korkein oikeus arvioi tätä tapausta ja jota voidaan hyödyntää tulevaisissa samankaltaisissa tapauksissa.

---

⁴⁰ KKO 2025:66, kohdat 17 ja 19.

⁴¹ KKO 2025:66, kohta 20.

Ratkaisun kohdissa 23–24 korkein oikeus soveltaa luomaansa arviointikehikkoa käräjäoikeudessa toteennäytettyihin oikeustositseikkoihin. Perustuen A:n toiminnan laatuun ja kestoon ja siihen, että toimintaan oli yritetty puuttua lievemmin keinoin, korkein oikeus katsoi, että A:n oli täytynyt ymmärtää menettelynsä luonne ja se, mitä kielto merkitsisi, vaikka hän olikin vasta 13-vuotias. Näin ollen A:n määräämistä lähestymiskieltoon voitiin pitää välttämättömänä ja oikeasuhtaisena toimenpiteenä.

Ratkaisun tarkastelu osoittaa, että korkeimman oikeuden käyttämä lain tulkintametsodi muuttuu toisessa osakysymyksessä. Nyt korkeimman oikeuden tulkinta laista on enemmän objektiivista ja rationaalista (*ratio legis*). Tulkintalinjan tarkoituksena on selvittää, mikä on lain tarkoitus ja tavoitteet juuri tässä hetkessä eikä niinkään lainsäätäjän alkuperäinen tai lain esitöiden tarkoitus.⁴² Mielestäni tämä tulkintakeino on parempi kuin ensimmäisessä osakysymyksessä käytetty sanamuodonmukainen tulkinta. Tämä tulkinta luo lähestymiskiellostä konstruktion, joka on yhteydessä vallitsevaan yhteiskuntaan ja joka vastaa erityisesti siihen oikeudelliseen kysymykseen, josta tapauksessa on kyse. Tulkinta ottaa huomioon sen, että nyt edellytyksiä arvioidaan kontekstissa, jossa osapuolet ovat alle 15-vuotiaita. Korkein oikeus ottaa myös ensimmäiseen osakysymyksen verrattuna paremmin huomioon sekä pro- että contra argumentit. Jokaiselle argumentille annetaan perustelut eikä ns. epäsopivia normeja jätetä perustelematta tai huomioimatta kuten ensimmäisessä osakysymyksessä.

Kun arvioidaan ratkaisun perusteluita kokonaisuutena niin siitä huolimatta, että ensimmäisen osakysymyksen perusteluita voidaan pitää kritiikille alttiina, korkeimman oikeuden päätyminen tähän oikeusohjeeseen vaikuttaa kuitenkin perustellulta, sillä toisen osakysymyksen perusteluissa käyty punninta tasapainoista ja -puolista. Lisäksi se, miten korkein oikeus soveltaa luomaansa oikeusohjetta tapauksen oikeustositseikkoihin näyttää toteen sen, että ratkaisua voidaan pitää lähtökohtaisesti melko onnistuneena.

2.4 Oikeusvaikutukset ja ratkaisussa ilmenevät heikkoudet

2.4.1 Uusi oikeusohje

Korkeimman oikeuden ratkaisusta muodostuu oikeusohje (*ratio decidendi*), joka täydentää voimassa olevaa lainsäädäntöä. Vuonna 1999 voimaantulleessa lähestymiskieltoisissa tai sen

---

⁴² Virolainen – Martikainen 2010, s. 394.

esitöissä ei ollut otettu kantaa lain soveltamisen ikäkysymykseen. Syynä tähän voi olla se, että silloin kun lähestymiskielto laki on säädetty ei ajateltu mahdollisuutta sille, että lakia tarvitsisi joskus soveltaa alle 15-vuotiaisiin, vaan säätämisvaiheessa on keskitytty enemmän entisen puolison tai asuinkumppanin häiritseviin yhteydenottoihin ja vierailuerytyksiin.⁴³

Oikeusohjeessa painottuva tapauskohtainen arviointi voidaan nähdä sekä ratkaisun hyvänä että huonona puolena. Ratkaisullaan korkein oikeus mahdollistaa sen, että alle 15-vuotias voidaan määrätä lähestymiskieltoon, mutta kuitenkin painottaa sen käytön poikkeuksellisuutta. Tämä osoittaa sen, että korkein oikeus ei heikoista ensimmäisen osakysymyksen perusteluista huolimatta halua tehdä lähestymiskiellon määräämisestä liian helppoa ja ensisijaista keinoa puuttua lapsen käyttäytymiseen. Tapauskohtainen arviointi voidaan nähdä myös ratkaisun heikkona elementtinä. Kuka määrittelee sen, ymmärtääkö alle 15-vuotias lapsi kiellon merkityksen ja milloin hänen toimintansa voidaan nähdä täyttävän vakavan häirinnän määritelmän?⁴⁴

2.4.2 Mahdollinen lisäkeino koulukiusaamiseen puuttumiseksi

Ratkaisu tuo mahdollisesti yhden lisäkeino puuttua lasten ja nuorten harjoittamaan häirintään ja kiusaamiseen, erityisesti koulukiusaamiseen. Monet tutkimukset ovat osoittaneet, että kiusaamisen vähentäminen edellyttää mm. toimivia välineitä kiusaamiseen puuttumiseen ja seurantaan.⁴⁵ Vakavissa koulukiusaamistapauksissa, joissa koulun, lastensuojelun ja virkavallan toimet eivät ole tehonneet, ratkaisu antaa keinon vielä ns. rankempiin toimiin kiusaamisen lopettamiseksi. Ratkaisu lähettää samalla myös vahvan yhteiskunnallisen viestin niin kiusaajille kuin kiusatuille. Ratkaisu osoittaa, että koulukiusaaminen otetaan yhteiskunnassamme vakavasti.

Samalla, kun ratkaisu tuo uuden keinon koulukiusaamiseen puuttumiseksi, se myös luo uuden kysymyksen siitä, miten lähestymiskielto käytännössä toimisi, jos osapuolet käyvät samaa koulua. Rikander ja Silvennoinen (2021) ovat tutkineet lähestymiskiellon soveltamisen mahdollisuutta ja vaikutuksia oppilaitoksissa. Heidän mukaansa lähestymiskielto on vahva ja ankara puuttumiskeino, sillä se voi hankaloittaa huomattavasti toisen oppilaan mahdollisuutta opiskella. ”Erityisesti perusopetuksessa olevan määräämisessä laajennettuun

---

⁴³ HE 41/1998 vp, s. 4.

⁴⁴ Kiinteitä ikärajoja on perusteltu mm. sillä, että ne eivät vaadi laajaa tai monimutkaista alaikäisen päätöksentekokyvyn arviointia. Ks. Toivonen ym. 2022, s. 870.

⁴⁵ Koulukiusaaminen on lisääntynyt ja siihen puuttuminen vaatii pitkäjänteistä työtä ja resursseja

lähestymiskieltoon tulee olla korkea kynnyks, mikäli kiellon sisältöä ei voida rajata tarkasti siten, että kiellon osapuolet voivat osallistua opetukseen oppilaitoksen eri tiloissa.”⁴⁶

On kuitenkin huomattava, että kouluilla on jo käytössään melko laaja perusopetuslaissa (628/1998) taattu työvälineistö kiusaamiseen puuttumiseksi.⁴⁷ Koulujen työvälineistöä parannettiin vuonna 2022 voimaantulleilla lakimuutoksilla, joilla täsmennettiin opetustoimen säännöksiä, jotta kiusaamiseen voidaan puuttua tehokkaasti ja oikea-aikaisesti.⁴⁸ Perusopetuslakiin lisättiin tuolloin säädökset koskien oppilaitoksen opettajan tai rehtorin velvollisuutta ilmoittaa tietoonsa tulleesta koulussa tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta tai väkivallasta. Lisäksi lakiin lisättiin oppilaalle velvollisuus käyttäytyä muita kiusaamatta ja syrjimättä.⁴⁹ Oppilaalle lisätty velvollisuus oli täysin uusi lainkohta, jolla pyrittiin korostamaan, että vastuu hyvinvoinnista kouluissa kuuluu kaikille, myös yksittäisille oppilaille. Muutoksilla siis pyrittiin vahvistamaan lapsen ja nuorten oikeutta käydä koulua ja opiskella turvallisessa ympäristössä antaen parempia työkaluja oppilaitoksille puuttua kiusaamiseen, väkivaltaan ja häirintään.⁵⁰

Laintasoisesti koulukiusaamiseen on jo siis puututtu monestakin eri näkökulmasta.

Huomattavaa on, että nämä perusopetuslaissa oppilaitoksille annetut työvälineet ovat varmasti nopeampia ratkaisukeinoja koulukiusaamiseen kuin lähestymiskielto, jonka hakemisessa tuomioistuimesta voi mennä aikaa. Lisäksi perusopetuslain keinoilla turvataan helpommin molempien osapuolten oikeus opetukseen. Näin ollen lähestymiskiellon tulisi siis tulla kyseeseen vain tilanteissa, joissa koulu ei muilla keinoin pysty järjestämään turvallista oppimisympäristöä.

2.4.3 Ratkaisusta puuttuva perusoikeuspunninta

Ratkaisussa nousee esille perusoikeuskollisio. Oikeus koskemattomuuteen ja turvallisuuteen sekä oikeus perusopetukseen ovat molemmat sekä Suomen perustuslaissa (731/1999) että Euroopan unionin perusoikeuskirjassa taattuja oikeuksia, jotka joutuvat kollision tapauksessa. Tällainen kollisio tilanne ratkaistaan yleensä punninnalla, jolloin tavoitteena on molempien oikeuksien mahdollisimman täysimääräinen samanaikainen toteutuminen.⁵¹

---

⁴⁶ Rikander – Silvennoinen 2021, s. 18.

⁴⁷ PerOpL 35 §, 36 § ja 36 a-i §

⁴⁸ Järvinen – Alanko – Piispa 2024, s. 39.

⁴⁹ HE 127/2021 vp, s. 29.

⁵⁰ Järvinen – Alanko – Piispa 2024, s. 40.

⁵¹ Viljanen 2011, s. 134.

Ratkaisussa korkein oikeus huomioi tämän kollision, mutta jättää sen arvioinnin ja pohdinnan kuitenkin vähälle. Korkein oikeus tyytyy vain luettelemaan ne asiat, jotka tulee ottaa huomioon punninnassa sekä kiusaajan että kiusatun kannalta, mutta itse pohdinta, miten näitä asioita tulisi arvioida tässä ja tulevissa tapauksissa jää avoimeksi.

Oikeus koskemattomuuteen ja turvallisuuteen saa lapsen kohdalla tukea YK:n lapsen oikeuksien yleissopimuksesta. Esimerkiksi LOS 3(2) artiklan mukaan lapsella on oikeus hänen hyvinvoinnilleen välttämättömään suojeluun ja huolenpitoon, ja LOS 19 artikla suojaa lasta mm. väkivallalta, välinpitämättömältä tai huonolta kohtelulta sekä hyväksikäytöltä. Artiklan 19 perusteella myös kaikenlainen koulukiusaaminen on kiellettyä ja sopimusvaltioiden on puututtava siihen vakavasti ja välittömästi.⁵² Myös perusopetuslain 29 §:n mukaan oppilaalla on oikeus turvalliseen oppimisympäristöön. Nämä lainsäännökset tukevat kiusatun perusoikeutta koskemattomuuteen ja turvallisuuteen erityisesti koulussa mutta myös muulloin.

Lisäksi, kun kysymys on lapsista, tulisi turvallisuutta vaarantavien tekojen sietokynnys asettaa varsin matalalle. Huomioon ottaen lapsen ikä, kehittyvä persoona sekä haavoittuvaisuus, ei lapsen voida odottaa sietävän läheskään samanlaista turvallisuuttaan häiritsevää ja oikeuksia loukkaavaa toimintaa kuin aikuisen. Lapsilla on myös aikuisiin verrattuna puutteellisempi kyky havainnoida mahdollisia riskejä ja vaaroja. Lapset eivät myöskään kovin hyvin selviydy itsenäisesti vahingon uhkaa sisältävistä tilanteista, eikä heillä ole valmiuksia saattaa vahinkoja ja muita oikeudenloukkauksia asianmukaisesti tutkittavaksi.⁵³ Voidaan siis sanoa, että erityisesti lasten oikeus koskemattomuuteen ja turvallisuuteen on hyvinkin merkittävä perusoikeus, jonka suojelemiseen yhteiskunnan tulee suhtautua vakavasti ja joka perusoikeuskollisiossa voidaan nähdä vahvana oikeutena.

Toisaalta oikeus perusopetukseen on myös perusoikeus, joka saa tukea niin perusopetuslaista kuin LOS artiklasta 28. Tämä sivistyksellinen oikeus on hyvin merkittävä, jos mietitään lapsen mahdollisuuksia täysipainoiseen ja mielekkääseen elämään tulevaisuudessa. Oikeutta saada opetusta voidaan pitää jopa välttämättömänä edellytyksenä monien muiden perus- ja ihmisoikeuksien toteutumiselle, sillä vain koulutettu ihminen voi vaikuttaa elämäänsä ja käyttää oikeusjärjestyksen hänelle turvaamia oikeuksia.⁵⁴ Lapsen käydessä koulua hän pysyy

---

⁵² Hakalehto-Wainio 2012, s. 247.

⁵³ Hakalehto-Wainio 2012, s. 250.

⁵⁴ Hakalehto 2025, s. 370.

integroituna yhteiskuntaan, minkä voidaan katsoa ehkäisevän esimerkiksi syrjäytymistä. Näin ollen se, että lapselta evätään mahdollisuus koulunkäyntiin voi aiheuttaa pitkäaikaisiakin seurauksia. Toisaalta on huomattava, että lähestymiskiellon määrääminen ei välttämättä tarkoita sitä, että kiellolla puututtaisiin kieltoon määrätyn oikeuteen käydä koulua tai saada opetusta. Alaikäiselle määrätty lähestymiskielto asettaa opetuksen järjestäjälle velvollisuuden edelleen huolehtia riittävästä opetuksesta. Näin ollen lähestymiskielto ei siten tarkoita esimerkiksi vapautusta oppivelvollisuudesta.⁵⁵

Hallituksen esityksessä (127/2021 vp.), jossa ehdotetaan mm. opetuksesta epäamisajan pidentämistä, käydään tätä samaa punnintaa näiden kahden perusoikeuden välillä. Esityksessä todetaan mm., että maksuttomaan perusopetukseen voidaan katsoa sisältyvän myös oikeus häiriöttömään opiskeluun, mikä edellyttää puuttumista häiritsevään käyttäytymiseen. Lisäksi esityksessä todetaan, että oikeutta perusopetukseen saisi rajoittaa vain oikeasuhtaisesti punnittaessa hengen ja terveyden varjeluun. Perustuen kahteen perustuslakivaliokunnan mietintöön esityksessä todetaan, että hengen ja terveyden edistäminen voidaan katsoa olevan ensisijaisia perusoikeuksia, jotka takaavat myös muiden perusoikeuksien, kuten sivistyksellisten oikeuksien tosiasiallisen toteutumisen.⁵⁶

Korkeimman oikeuden voidaan siis katsoa tulevan punninnassaan samaan lopputulokseen kuin mitä oikeuskirjallisuudessakin on esitetty. Kuitenkin korkeimmalta oikeudelta olisi voinut Suomen ylimpänä oikeusasteena odottaa ratkaisussaan selvempää perusoikeuspunnintaa ja perusteluja sille, miksi ja milloin oikeus koskemattomuuteen ja turvallisuuteen menee perusopetusoikeuden edelle.

2.4.4 Lähestymiskielto ilman sanktiouhkaa

Ratkaisussa korkein oikeus ei ottanut kantaa rangaistusvastuuseen lähestymiskiellon rikkomisesta, sillä kieltoa määrätessä ei tule mennä asioiden edelle.⁵⁷ Lähtökohtaisesti voidaan kuitenkin todeta, ettei alle 15-vuotiaalle määrätyn lähestymiskiellon valvonnassa voida käyttää tehosteena sanktiota eikä häntä voida rikosoikeudellisesti rangaista lähestymiskiellon rikkomisesta.⁵⁸ Tilastot kuitenkin osoittavat, että kaikista lähestymiskielloista rikotaan noin joka kymmenettä, jonka on katsottu johtuvan siitä, että

---

⁵⁵ Rikander – Silvennoinen 2021, s. 19.

⁵⁶ HE 127/2021 vp, s. 41.

⁵⁷ KKO 2025: 66, kohta 13.

⁵⁸ Rikander – Silvennoinen 2021, s. 19.

lähestymiskiellon rikkomisesta seuraava lievä rangaistusuhka ei tuo riittävää pelotetta. Ongelmaksi on koettu myös valvonnan epätehoisuus sekä se, että kiellon valvomisen edellyttää aktiivisuutta suojatulta.⁵⁹ Jos siis jo lähtökohtaisesti lähestymiskiellon rikkomisesta seuraava sanktiouhka on todettu heikoksi, niin kuinka tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena voidaan pitää lähestymiskieltoa ilman minkäänlaista sanktiouhkaa.

Sanktiouhan puuttuminen voidaan myös nähdä ongelmallisena, jos pohditaan lähestymiskielto määräyksen merkitystä ja pätevyyttä oikeusnormina. Onko lähestymiskielto määräys enää tässä asiayhteydessä oikeusnormi? Jos asiaa katsotaan puhtaasta oikeusopistaan tunnetun Hans Kelsenin näkökulmasta, vastaus on hyvin todennäköisesti kielteinen. Kelsenin mukaan oikeusnormin tulee sisältää sanktio ollakseen pätevä. Hänen mukaansa jopa laillisesti säädettyä normia tulee pitää merkityksettömänä, jos se ei sisällä rangaistustauhkaa.⁶⁰ Kelsen ei siis välttämättä näkisi lähestymiskielto määräystä, joka ei sisällä rangaistusuhkaa, pätevä. Itse en kuitenkaan lähtisi suoranaisesti kyseenalaistamaan tällaisen lähestymiskielto määräyksen pätevyyttä oikeusnormina, vaikka samanlainen rangaistusuhka kuin rikosoikeudellisessa vastuussa olevilta henkilöiltä puuttuukin. Vaikka lähestymiskielto määräys muuttuukin tässä enemmänkin symboliseksi käskyksi tai kehotukseksi, näen, että kiellolla on silti oikeudellinen luonne ja merkitys, vaikkakin heikko sellainen. Oikeusjärjestelmässämme on tarve ja paikka tällaisille käskyille/kehotuksille, joilla puututaan ihmisen toimintaan ilman rangaistusuhkaa⁶¹, mutta kenties tässä tilanteessa, kun kyseessä on näin vakava asia, tulisi rangaistusuhnan puutoksen merkitystä arvioida enemmän. Mielestäni ne sanktiokeinot, joita voidaan tällä hetkellä käyttää, jos ei-rikosoikeudellisessa vastuussa oleva henkilö rikkoo lähestymiskieltoa, eivät ole tarpeeksi merkittäviä.

---

⁵⁹ Rikander – Silvennoinen 2021, s. 13–14.

⁶⁰ Kelsen 1968, s. 58–60.

⁶¹ Esimerkkinä tällaisesta normista on TieliikenneL 92 §, jossa todetaan, että polkupyöräilijän ja matkustajan on yleensä käytettävä suojakypärää, mutta laissa ei ole säädetty pakollista käyttövelvollisuutta, eikä siitä siis rangaista.

3 Viranomaisten keinot puuttua alle 15-vuotiaan rikoksesta epäillyn toimintaan

3.1 Nykylainsäädännön mahdollistamat keinot

Se, ettei alle 15-vuotiaiden tekemiin lainvastaisiin tekoihin puututa rikosoikeudellisen keinoin, ei kuitenkaan merkitse, etteikö tällaisiin tekoihin kohdistettaisi tietyissä tilanteissa raskaitakin viranomaistoimia.⁶² Vahingonkorvausvastuun lisäksi lapseen voidaan kohdistaa lastensuojelulain (417/2007) mukaisia toimia, kuten avohuollon tukitoimia ja huostaanotto. Suomessa lasten ja nuorten lainvastaisiin tekoihin puuttumisen malli voidaan katsoa huoltomalliksi, jossa korostuu lapsen ja nuoren tarve tukeen.⁶³ Huoltomallissa lastensuojelun rooli on keskeinen. Lastensuojelun tehtävänä on huolehtia lapsi- ja nuorisorikollisista, ja alaikäisen rikoskäyttäytyminen on peruste lastensuojelun toimenpiteille.⁶⁴ Avohuollon tukitoimet ovat ensisijaisia toimenpiteitä, joita kohdistetaan alle 15-vuotiaaseen rikoksesta epäiltyyn.⁶⁵ Avohuollon toimenpiteitä ovat mm. lapsen ja perheen ongelmatilanteen selvittäminen, lapsen kuntoutumista tukevat hoito- ja terapiapalvelut sekä muut lasta ja perhettä tukevat palvelut ja tukitoimet.⁶⁶ Jos todetaan, etteivät avohuollon toimenpiteet riitä turvamaan lapsen kasvua ja kehitystä tai lapsi syyllistyy muuhun kuin vähäisenä pidettyyn rikolliseen tekoon, voidaan hänet järjestää sijaishuoltoon tai huostaanottaa. Huostaanotto ja sijaishuollon järjestämisen ovat kuitenkin viimesijaisia keinoja puuttua lapsen tilanteeseen. Niihin voidaan ryhtyä vain, jos avohuollon tukitoimet eivät ole lapsen edun mukaisia tai ne osoittautuvat riittämättömiksi.⁶⁷

Lastensuojelun lisäksi myös poliisilla on mahdollisuus puuttua alle 15-vuotiaiden lainvastaiseen käyttäytymiseen ja toimintaan. Esitutkinlain 3 luvun 5 § mahdollistaa esitutkinnan toimittamisen tietyissä tilanteissa, kun epäillään alle 15-vuotiaan syyllistyneen lainvastaiseen tekoon. Esitutkinta on toimitettava esimerkiksi asianomistajan pyynnöstä tai lastensuojelutoimenpiteiden selvittämiseksi. Lisäksi pakkokeinolain 11 luvun 1 b §:n mukaan poliisilla on käytössään tiettyjä pakkokeinoja, joita se voi kohdistaa alle 15-vuotiaaseen rikoksesta epäiltyyn. Kuitenkin koska vapauteen kohdistuvista pakkokeinoista mahdollisia

---

⁶² Rantaeskola 2025, s. 12.

⁶³ Huoltomallista, ks. Pekkarinen ym. 2019, s. 20–23; Harrikari 2006, s. 253.

⁶⁴ Marttunen 2008, s. 177.

⁶⁵ Marttunen 2008, s. 368.

⁶⁶ Lastensuojelul 36 §

⁶⁷ Rantaeskola 2025, s. 53.

ovat ainoastaan kiinniottaminen ja noutaminen esitutkintaa, ei poliisilla siten ole tosiasiallisia pakkokeinoja alle 15-vuotiaiden rikoskierteen katkaisemiseksi.⁶⁸ Poliisi on kuitenkin velvoitettu tekemään lastensuojelunlain 25 §:n nojalla lastensuojeluilmoitus alle 15-vuotiaasta lapsesta, joka on epäiltynä rikollisesta teosta.

3.2 Nykykeinojen ongelmat

Satu Rantaeskolan (2025) tekemä selvitys osoittaa, että tällä hetkellä nämä kaksi edellä mainittua instituutiota toimivat toisistaan erillään, kun kyseessä on alle 15-vuotias rikollisesta teosta epäilty. Nykyisin, kun alle 15-vuotiaasta epäillään rikollisesta teosta, tarkastellaan lapsen tilannetta liian usein joko vain poliisin näkökulmasta rikollisen teon tutkinnan kohteena tai vain lastensuojelun näkökulmasta lastensuojelutoimina jättäen rikollinen teko huomioimatta. Vaikka näissä tilanteissa olisi todella tärkeää puuttua lapsen tilanteeseen huomioiden nämä molemmat näkökulmat.⁶⁹ Tämän lisäksi ongelmana on, että sekä poliisille että lastensuojelulle asetut vastuut ovat epäselvät, sillä liian usein kumpikin osapuoli katsoo toisen vastuullisemmaksi huolehtimaan lapsen asiasta.⁷⁰

Vaikka päävastuu alle 15-vuotiaista rikollisen teon tekijöistä on lastensuojelulla, ei se kuitenkaan pysty puuttumaan lasten käytökseen ilman poliisin apua. Lastensuojelulla ei ole tällä hetkellä systemaattista toimintatapaa, kun alle 15-vuotiaasta lasta epäillään rikoksesta, vaan kaikki tukitoimet räätälöidään kunkin lapsen tilanteen mukaan.⁷¹ Näin ollen lastensuojelun toiminta perustuu tällä hetkellä hyvin vahvasti niihin tietoihin, joita he saavat mahdollisen esitutkinnan suorittaneelta poliisilta. Ongelmana nykyisessä järjestelmässä kuitenkin on, että myöskään poliisilla ei ole mitään selkeää prosessia, kun kyseessä on alle 15-vuotias rikoksesta epäilty.⁷² Se, että esitutkintalaissa säädetään esitutkinnan suorittamisesta lastensuojelutarpeiden selvittämiseksi ei näyttäydy poliisille selkeänä tehtävänä, vaan esitutkinnan toimittamista alle 15-vuotiaan tekemän rikollisen teon osalta ei ole pidetty poliisin resurssien tehokkaana käyttämisenä tai tarpeellisena, koska asian selvittäminen ei johda rikosoikeudellisesti mihinkään.⁷³ Nykysääntely mahdollistaa sen, että poliisi voi säännönmukaisena toimenpiteenä lopettaa varsinkin vähäisen rikostapauksen tutkinnan ilman

---

⁶⁸ Forss 2023, s. 330.

⁶⁹ Rantaeskola 2025, s. 93.

⁷⁰ Rantaeskola 2025, s. 107.

⁷¹ Rantaeskola 2025, s. 80.

⁷² Rantaeskola 2025, s. 118.

⁷³ Rantaeskola 2025, s. 73.

muita toimenpiteitä. Kun tapauksista ei toimiteta esitutkintaa, joutuu lastensuojelu tekemään joissakin tilanteissa päätöksiä vähäisillä tiedoilla, vaikka tilanteeseen olisi saatavilla lisäselvitystä, jos poliisi olisi selvittänyt asiaa.⁷⁴ Näin ollen riittävällä esitutkinnalla on iso merkitys lastensuojelun toiminnalle.

Nykyinen toimintamalli aiheuttaa sen, että varsinkin lieviin laittomiin tekoihin syyllistyvät alle 15-vuotiaat ovat ns. väliinputoajia järjestelmässä. Heidän tekonsa ei kiinnosta tarpeeksi poliisiviranomaisia, jotta he suorittaisivat tarvittavat tutkinnat, jotta lastensuojelulla olisi riittävästi tietoa puuttua tehokkaasti lapsen tilanteeseen. Lisäksi vaikka tieto rikollisesta teosta etenisi lastensuojelulle asti, tutkimukset ovat osoittaneet, että suurin osa alaikäisten laittomista teoista ei välittömästi johda lastensuojelun toimesta mihinkään toimenpiteisiin taikka tukitoimiin, varsinkaan jos kyse on ensikertalaisesta.⁷⁵ Tällainen tilanne voi näyttäytyä alle 15-vuotiaalle lapselle sellaisena, että hänen menettelynsä on ollut hyväksyttävää tai ainakaan se ei johtanut mihinkään toimenpiteisiin. Lisäksi on huomattava se, että alle 15-vuotiaan kohdalla sekä lastensuojelun että myös poliisin keinot perustuvat vapaaehtoisuuteen, jonka vuoksi ne ovat usein yhteistyöhaluttomien lasten ja huoltajien takia melko toimimattomia.⁷⁶

3.3 Nykykeinojen soveltaminen tilanteeseen, jossa alle 15-vuotias rikkoo lähestymiskieltoa

Nykyisen lainsäädännön mukaan siis, jos alle 15-vuotias rikkoo lähestymiskieltoa, niin hänen voidaan kohdistaa lastensuojelullisia toimenpiteitä. Kuitenkin kuten korkein oikeus ratkaisussaan KKO 2025:66 totesi, lähestymiskiellon tulisi olla ns. viimesijainen keino puuttua lapsen toimintaan.⁷⁷ Tämä tarkoittaa käytännössä siis sitä, että lastensuojelu on jo aikaisemmin pyrkinyt puuttumaan lapsen toimintaan kuitenkin siinä onnistumatta. Tämä nostaa esille kysymyksen siitä, kuinka onnistuneena voidaan lastensuojelun puuttuminen nähdä siinäkin tilanteessa, jossa lähestymiskieltoa rikotaan. Tietysti lastensuojelun vakavammat keinot kuten huostaanotto ja sijaishuolto voivat tulla kysymykseen, sillä onhan hyvin todennäköisesti lapsen toimintaan yritetty puuttua jo lievemmin keinoin avohuollossa.

---

⁷⁴ Rantaeskola 2025, s. 83.

⁷⁵ Marttunen 2008, s. 368–369.

⁷⁶ Forss 2023, s. 336.

⁷⁷ KKO 2025:66, kohta 21.

Toisaalta nämä vakavammat keinot pitäisi tulla kysymykseen vasta, kun lapsi syyllistyy vakavaan laittomaan tekoon, jollaisena lähestymiskiellon rikkomista ei voida pitää.⁷⁸

Nämä nykyainsäädännön mahdollistamat keinot kohdata alle 15-vuotias lähestymiskiellon rikkoja voidaan nähdä heikkoina ja melko tehottomina. Nämä heikot keinot puuttua mahdolliseen kiellon rikkomiseen saavat pohtimaan, onko korkeimman oikeuden ratkaisulla loppuen lopuksi paljoakaan merkitystä. Totta kai lähestymiskiellon määrääminen on merkittävää puuttumista lapsen käyttäytymiseen, mutta mikä käytännön merkitys kiellolle jää, jos sen rikkomiseen ei nykyainsäädännön perusteella voida käytännössä puuttua.

Lähestymiskiellolle voidaan siis katsoa jäävän enemmänkin symbolinen merkitys turvata suojan tarpeessa olevaa lasta kuin käytännössä puuttua toisen lapsen lainvastaiseen toimintaa.

3.4 Parannusehdotuksia nykyiseen lainsäädäntöön

3.4.1 Mallia ankkuritoiminnasta

Vuonna 2019 perustettu Ankkuritoiminta⁷⁹ on näyttänyt tuottavan positiivisia tuloksia, kun tarkastellaan lasten ja nuorten rikoskäyttäytymistä sekä erityisesti rikoksien uusiutumista. Toiminta näyttäisi ehkäisevän rikoskäyttäytymistä paremmin kuin pelkkä rikosepäily ja siitä seuraava rikosprosessi. Lisäksi ankkuritoiminnan on huomattu vaikuttavan positiivisesti ammattilaisten motivaatioon ja uskoon auttaa rikoksesta epäiltyjä lapsia ja nuoria. Ankkuritoiminta voidaan nähdä harppauksena kohti parempaa ja vaikuttavampaa keinoa puuttua alle 15-vuotiaan ensikertalaisen rikolliseen käyttäytymiseen.⁸⁰ Toisaalta ankkuritoiminta on vielä suhteellisen tuore toimintamalli, joten vielä tarvitaan lisää tutkimusta ja selvitystä siihen, miten lapsia ja nuoria voisi vielä paremmin tukea.

Kuitenkin, kuten Ankkuritoiminta osoittaa, alle 15-vuotiaiden rikoskäyttäytymiseen voidaan puuttua myös tehokkaasti, kunhan työvälineet ovat kunnossa. Rantaeskolan (2025) tarkastelu osoittaa sen, että lastensuojelulaki ei nykyisessä muodossaan palvele lainvastaisia tekoja tekevien lasten toimintaan puuttumisessa. Isona syynä tähän on se, että sama laki määrittää toimenpiteet niin vauvaikäiselle kuin rikoksesta epäiltyyn alle 18-vuotiaaseen nuoreen saakka. Lisäksi lastensuojelulaki on säädetty ajankohtana, jolloin yhteiskunnassamme ei ollut

---

⁷⁸ RL 16 luvun 9 a §:ssä säädetään rangaistus lähestymiskiellon rikkomista, joka on sakkoa tai vankeutta enintään yksi vuosi.

⁷⁹ Ankkuritoiminnasta, ks. Kaakinen ym. 2022, s. 20; Rantaeskola 2025, s. 67–69 ja s. 96–98.

⁸⁰ Kaakinen ym. 2022, s. 103–104; Rantaeskola 2025, s. 97.

kovinkaan paljoo esimerkiksi alle 15-vuotiaiden rikollisuutta.⁸¹ Kuitenkin nykyinen kehitys alle 15-vuotiaiden rikollisuuden osalta osoittaa tarpeen uusille viranomaiskeinoille, joilla puututaan lasten lainvastaiseen käyttäytymiseen ja toimintaan.⁸² Toimien tavoitteena tulee olla sosiaali- ja poliisin yhteistoiminta, jolla turvataan rikostutkinta, mutta samalla huolehditaan lapsen oikeuksista.⁸³ Kaksi Rantaeskolan (2025) ehdottamaa konkreettista parannuskeinoa ovat rikollisen teon prosessi ja lapsiaresti.⁸⁴

3.4.2 Parannusehdotuksina rikollisen teon prosessi ja lapsiaresti

Tällä hetkellä viranomaisilla ei ole selkeää prosessia, jos alle 15-vuotiaista epäillään rikollisesta teosta, joten Rantaeskola (2025) ehdottaa asetettavaksi uutta käsitettä: rikollisen teon prosessi. Käsite korostaisi vailla rikosoikeudellista vastuuta olevan alle 15-vuotiaan lapsen rikollisen teon erillisyyttä rikosprosessissa käsiteltäviin rikosasioihin nähden. Ehdotuksella luotaisiin etukäteen suunniteltu prosessi, jolla puututtaisiin alle 15-vuotiaan tekemään rikokseen. Kun alle 15-vuotiaista epäillään rikoksesta, tarvitaan toimenpiteitä, jotka kohdentuvat oikea-aikaisesti ja erittäin nopeasti lapsen menettelyyn. Prosessi velvoittaisi poliisia toimittamaan esitutkinnan kaikissa rikollisen teon epäily tapauksissa, jollei se olisi lapsen edun vastaista. Esitutkinnassa tulisi antaa merkitystä teon laadun lisäksi myös muille lapseen itseensä ja hänen lähipiiriinsä liittyville seikoille. Kun rikolliseen tekoon puututaan ja tarvittaessa teosta toimitetaan tutkinta, viestittää se lapselle ja mahdollisesti hänen huoltajalleen siitä, miten yhteiskunta reagoi tapahtumaan. Ehdotus tarkoittaisi käytännössä sitä, että lastensuojelun ratkaisut perustuisivat faktatietoon rikollisen teon tapahtumisesta, kun poliisi olisi velvoitettu rikollisen teon tutkinnan prosessin perusteella toimimaan tietyllä tavalla.⁸⁵

Rantaeskola (2025) ehdottaa myös lapsiarestia yhdeksi uudeksi keinoksi puuttua nykyistä paremmin alle 15-vuotiaiden lainvastaiseen käyttäytymiseen ja toimintaan. Lapsiaresti voitaisiin määrätä, kun se olisi tarpeen lastensuojelutoimenpiteiden turvaamiseksi, lapsen rikollisten tekojen ehkäisemiseksi ja/tai päihdekäyttämisen ehkäisemiseksi. Lapsiaresti ei olisi rangaistus tai seuraamus lapsen menettelystä, vaan pikemminkin kasvatustyyppinen toimenpide, jolle tarvittaisiin sekä lapsen että hänen huoltajansa suostumus. Lapsiarestin

---

⁸¹ Rantaeskola 2025, s. 90–92.

⁸² Alle 15-vuotiaiden tekemien rikosten määrien kehityksestä, ks. Rantaeskola 2025, s. 40–41; Järppinen 2025.

⁸³ Rantaeskola 2025, s. 198.

⁸⁴ Rantaeskola ehdottaa myös muita parannusehdotuksia, ks. kaikki ehdotukset Rantaeskola 2025, luvut 6–8.

⁸⁵ Rantaeskola 2025, s. 121–122.

aikana lapsen oppivelvollisuuden toteutuminen voitaisiin turvata joko kotikoulun tai etäkoulun avulla erityisesti niissä tilanteissa, joissa rikollisia tekoja tehdään juuri koulussa.⁸⁶ Lapsiarestin määräämisen yhteydessä korostuisi vanhempien ja vanhemmuuden merkitys, sillä lapsiaresti vaikuttaisi koko perheeseen. Lapsiarestilla voitaisiin tehokkaasti puuttua ensimmäiseen vähäiseen tai vähäistä vakavampaan rikolliseen tekoon, kuitenkin niin, että lapsiarestin käyttöala määriteltäisiin lapsen rikoskäyttäytymisen perusteella. Lapsiaresti ei sulkisi pois muita lastensuojelun tukitoimia, vaan se tulisi jo nykyisten toimien rinnalle ja mahdollistaisi myös muiden tukitoimien käyttämisen.⁸⁷

3.5 Rikosoikeudellisen vastuukärajan laskeminen mahdollisena ratkaisuna

Lainsäädäntöä kehittämällä voitaisiin siis mahdollisesti ratkaista niitä ongelmia, joita alle 15-vuotiaat lainvastaisista teoista epäillyt kokevat nykyisessä systeemissä. Mutta voisiko ongelmat ratkaista myös rikosoikeudellista vastuukärajaa laskemalla, jolloin alle 15-vuotiaisiin sovellettaisiin jo nykyisin yli 15-vuotiaisiin käytettävää prosessia.

Säännöllisin väliajoin julkisuudessa puhutaan rikosoikeudellisen vastuukärajan laskemisesta.⁸⁸ Usein keskustelu pohjautuu ajatukselle, etteivät viranomaiset voi tehdä alle 15-vuotiaille rikoksentekeijöille mitään ja he ovat rikoskontrollin ulottumattomissa. Asiantuntijat ovat kuitenkin melko yksimielisiä rikosoikeudellisesta vastuukärajasta; ikärajan laskemista ei pidetä järkevänä vaihtoehtona. Perusteiksi vedotaan mm. kehityspsykologiseen tietoon ja siihen, etteivät 15–17-vuotiaatkaan aina ymmärrä tekojensa seurauksia niin eivät varmasti silloin nuoremmatkaan.⁸⁹ Lisäksi Suomen rikosoikeusjärjestelmä ei sisällä tällä hetkellä muita nimenomaan nuorille suunnattuja rangaistuksia kuin nuorisorangaistuksen, joten jos ikärajaa haluttaisiin laskea, tulisi rikosoikeudellisia toimintatapoja muuttaa ja nuorille sopivia rangaistuksia kehittää.⁹⁰

Lisäksi viiteitä siitä, ettei rikosoikeudellisen vastuukärajan laskemisella ole aina toivottuja vaikutuksia, saadaan Tanskan tekemästä kokeilusta. Tanskassa rikosvastuun ikäraja laskettiin 14 ikävuoteen heinäkuussa 2010 ja nostettiin takaisin 15 ikävuoteen maaliskuussa 2012.

---

⁸⁶ Rantaeskola 2025, s. 173–174.

⁸⁷ Rantaeskola 2025, s. 174–175.

⁸⁸ Vuosina 2020, 2021 ja 2024 on ollut vireillä kansalaisaloitteet koskien rikosoikeudellisen ikärajan poistamista tai vaihtoehtoisesti sen laskemista. Mikään aloitteista ei kerännyt tarvittavaa 50 000 allekirjoitusta, joten ne eivät edenneet eduskuntakäsittelyyn asti. Ks. kansalaisaloite.fi.

⁸⁹ Jäppinen 2025.

⁹⁰ Marttunen 2008, s. 176–177; Rantaeskola 2025, s. 39; HE 44/2002 vp, s. 14.

Ikäraja nostettiin takaisin, koska laskemisella ei ollut politiikkojen toivomaa pelotevaikutusta nuorten keskuudessa eikä se estänyt 14-vuotiaita tekemästä rikoksia.⁹¹

Asiantuntijat eivät myöskään näe Ruotsissa käytävää keskustelua vastuuikärajan laskusta vakavampien rikosten kohdalla järkevänä. Sakari Melanderin mukaan sääntely olisi hyvin epäjohtonmukaista ja pulmallista lasten oikeuksien kannalta. Hänen mukaansa ”olisi hyvin ongelmallista ajatella, että riittävä henkinen kypsyyt, etenkin niissä vakavissa rikoksissa, joista voi tulla vankeusrangaistus, olisi jotenkin alhaisempi. Tai että lainsäädännöllisesti ajateltaisiin, että henkilö onkin nyt sitten riittävän kypsä ymmärtämään vaikkapa törkeän ryöstön seuraukset jo 14-vuotiaana, mutta lievemmin rangaistavan näpistyksen seuraukset vasta 15-vuotiaana”⁹².

Näistä perusteista huolimatta on huomattava, ettei se, ettei rikosoikeudellista vastuuikärajan laskemista kannateta, tarkoita sitä, etteikö alle 15-vuotiaiden tekemien lainvastaisen tekojen tulisi johtaa lapsen ja yhteiskunnan etujen vuoksi tarvittaessa raskaisiin viranomaistoimenpiteisiin.⁹³ Kuitenkin rikosoikeudellisen vastuuikärajan laskemisen sijaan, keskustelu pitäisi kääntää siihen suuntaan, miten saamme nykyisestä lastensuojelustamme ja viranomaisyhteistyöstä tehokkaampaa ja miten käytössä olevat resurssit kohdennetaan oikeaan aikaan oikeisiin paikkoihin. Tarvitsemme uusia keinoja tukea niin lapsia kuin heidän perheitäänkin. Tämä tukisi samalla myös koko yhteiskuntaamme.

---

⁹¹ Schroder 2017.

⁹² Jäppinen 2025.

⁹³ Marttunen 2008, s. 162.

4 Johtopäätökset

Ikärajasääntelyllä on iso merkitys siihen, millaisia viranomaistoimia voidaan kohdistaa ei-rikosoikeudellisessa vastuussa oleviin lapsiin. Korkeimman oikeuden ratkaisulla KKO 2025:66 laajennettiin niitä viranomaistoimia, joilla voidaan puuttua alle 15-vuotiaiden lainvastaiseen käyttäytymiseen ja toimintaan. Lähestymiskiellon määrääminen voidaan tietyissä vakavissa tilanteissa nähdä hyvinkin tarpeellisena ja tervetulleena lisäkeinona puuttua lasten harjoittamaan häirintään ja kiusaamiseen, ja kuten useat viimeaikaiset Oikeusministeriön ja Valtioneuvoston kanslian tekemät selvitykset osoittavat yhteiskunnassamme on tarve näille uusille mahdolliselle puuttumiskeinoille. Mutta onko lähestymiskielto kuitenkin tässä mielessä kovinkaan toimiva ratkaisu?

Ensin tarkasteltuna lähestymiskielto voi näyttäytyä yhteiskuntamme toivomana uutena keinona puuttua lasten moitittavaan käytökseen, mutta kun katsotaan lähemmin, kiellon määrääminen voi aiheuttaa enemmän ongelmia kuin ratkaista niitä. Isoimpana ongelmana lähestymiskiellossa nousee esille sen merkityksen jääminen enemmänkin symboliseksi puuttumiskeinoksi todellisen rangaistusuhan puuttuessa. Rangaistusuhan puute saa pohtimaan, kuinka tarkoituksenmukainen ja toimiva korkeimman oikeuden antama prejudikaatti lopulta on. Joissain tilanteissa varmasti tuomioistuimen määräämä lähestymiskielto, voi olla se, joka saa lapsen lopettamaan moitittavan käytöksensä, mutta varmasti vastaan tulee myös niitä tilanteita, joissa kiellolla ei ole lapsen käyttäytymiseen mitään vaikutusta. Lisäksi kuten työssä tehty tarkastelu osoittaa myöskään nykyisen lastensuojelulain tarjoamat keinot puuttua lähestymiskiellon rikkomiseen eivät ole kovinkaan toimivia ratkaisuja. Vaikuttaisi enemmänkin siis siltä, että prejudikaatin tuottama oikeusohje ei olekaan niin toimiva kuin voisi ensisilmäyksellä kuvitella. Lisäksi jos lähestymiskieltoa verrataan toimivuudeltaan Rantaeskolan (2025) esittelemiin mahdollisiin uusiin puuttumiskeinoihin, mm. lapsiarestiin, uskon vahvasti, että lastensuojelulain keinovalikoimaa kehittämällä saadaan huomattavasti parempia ja tarkoituksenmukaisempia tapoja puuttua alle 15-vuotiaiden moitittavaan käytökseen kuin mitä lähestymiskielto on.

Tämä pohdinta nostaakin esille kysymyksen siitä, minkä vuoksi korkein oikeus päätyi antamaansa ratkaisuun. Oliko lopputulos kenties päätetty ennen perustelujen kirjoittamista? Ratkaisussa esiintyvät kritiikin kohdat kuten nopeasti ohitetut epäsojivat normit, puuttuva perusoikeuspunninta sekä kiellon rikkomisesta seuraavan rangaistusvaatimuksen ohittaminen

saavat pohtimaan, oliko korkeimmalla oikeudella jokin taka-ajatus ratkaisussaan, minkä vuoksi kritiikin kohteille ei annettu arvoa ratkaisussa.

Jos pohditaan sitä ajallista yhteyttä, joka ratkaisulla KKO 2025:66 sekä Oikeusministeriön ja Valtioneuvoston kanslian tekemillä selvityksillä on, voidaan korkeimman oikeuden ratkaisulla kenties katsoa olevan merkitystä pintaa syvemmälle. Korkeimman oikeuden ratkaisu sopii siihen yhteiskunnalliseen narratiiviin, jossa pohditaan uusia keinoja puuttua alle 15-vuotiaiden lainvastaiseen käyttäytymiseen ja toimintaan. Korkein oikeus ei missään tapauksessa ratkaise tätä ongelmaa tai edes tarjoa tarkoituksenmukaista vaihtoehtoa ongelman ratkaisemiseksi, mutta kuitenkin omalla tavallaan tuo ilmi tätä lainsäädännässämme olevaa ongelmakohtaa. Korkeimmalla oikeudella on vain rajallinen mahdollisuus vaikuttaa oikeusjärjestykseemme oikeuskäytännön kautta, mutta antamalla tämän tyyppisiä prejudikaatteja se kykenee tarvittaessa kiinnittämään lainsäätäjän huomion lainsäädännössä oleviin epäkohtiin ja puutteisiin. Varsinkin korkeimman oikeuden toisen osakysymyksen perustelut muistuttavat, että valtiolla on velvollisuus puuttua myös alle 15-vuotiaiden lainvastaiseen käyttäytymiseen ja toimintaan.

Alle 15-vuotiaiden lainvastaisen käyttäytymisen ja toiminnan lisääntyessä ei ole epäilystäkään siitä, että yhteiskuntamme on tarve uusille keinoille, joilla puututaan tähän valitettavan negatiiviseen kehityssuuntaan. Kuten työssä tehty tarkastelu osoittaa, näyttöä siitä, että uusia keinoja tarvitaan, on runsaasti saatavilla, joten lainsäätäjällä ei pitäisi olla epäselvyyttä siitä, millaisten ongelmien kanssa nykyinen lastensuojelulakimme ja sitä soveltavat viranomaiset painivat. Nämä ongelmat eivät ratkea korkeimman oikeuden prejudikaateilla tai rikosoikeudellista vastuukärajaa laskemalla, vaan nyt tarvitaan lainsäätäjältä toimia, jotka kohdistavat tehokkaasti ja tarkoituksenmukaisesti näiden ongelmien ytimeen.